

KOSOVA

DEMİR VE ÇELİK SEKTÖRÜ PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

Tarih: Mayıs 2025

Raporu Hazırlayan: Priştine Ticaret Müşavirliği

KOSOVA DEMİR VE ÇELİK SEKTÖRÜ PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

1. Ülke Pazarında Demir ve Çelik Sektörü

1.1 İlgili Sektörde Üretim

Kosova'da metal sanayi sektörü son yıllarda kayda değer ölçüde büyüme göstermektedir. Kosova'da metal sektöründe görülen üretim artışının nedenlerinin başında firmalar tarafından sektördeki ihracat potansiyelinin ve talebin oluşması ile birlikte sürdürülebilir üretime ve verimliliğe yönelik gerçekleştirilen yatırımlar sonucunda ortaya çıkan dönüşüm ile sektöre sağladığı kazanımlar olduğu değerlendirilmektedir. Özellikle Avrupalı alıcıların, Kosova'da üretilen profil ve diğer yarı mamul ürünlere olan talepleri artmaya devam etmektedir. Kosova Vergi İdaresine göre metal sektöründe tahmini aktif şirket sayısının 1.200'ün üzerinde ve sektörde çalışan sayısının da 4.000'in üzerinde olduğu tahmin edilmektedir. İlgili sektörde faaliyet gösteren firmaların yaklaşık %80 kapasite ile faaliyet gösterdikleri ve metal sektöründe üretimi bulunan firmaların yaklaşık %42'sinin ihracat yaptığı bilinmektedir. Yurtdışındaki alıcılar tarafından Kosova'da üretilen metal ürünlerinin kalite-fiyat dengesinin uygun olmasının, söz konusu ürünlere olan ilgiyi artırdığı söylenebilmektedir.

Diğer taraftan, üretim genel anlamda çok kısıtlı olup, ülke ekonomisinin ithalata dayalı olması dolayısıyla birçok sektörde olduğu gibi demir çelik sektöründe de var olan üretim düşük seviyededir. Ayrıca, hammadde tedarik sıkıntısı ve artan hammadde maliyetleri, Kosova'daki metal sanayi sektörünün artan hızla gelişimi önündeki en önemli kısa vadeli sorunlardan birisi olmaya devam etmektedir. Hammadde sorunu dışında sektörün gelişimi olumsuz etkileyen diğer faktörler; metal sektöründeki üretimin çoğunun mikro ve küçük işletmeler hakimiyetinde olması, üretilen ürünlerin büyük bir çoğunluğunun katma değerinin sınırlı olması, sektörün uluslararası gelişmelere ve dış taleplere doğrudan bağımlı olması, şirketlerin teknolojik gelişmeye kısmen kapalı olması, kalifiyeli personel bulma sıkıntısının artarak devam etmesi, firmaların kurumsallık seviyesinin düşük olmasıdır.

Kosova'da inşaat sektöründeki büyüme özellikle son on yıldır artarak devam etmektedir. Demir çelik sektöründeki üretimin inşaat sektörüne yönelik olması, her ne kadar Kosova'da inşaat sektörü büyüyen bir sektör olsa da, ürünlerin belirli bir sektörde yoğunlaşmanın aslında sektör için risk oluşturduğu, demir-çelik sektörünün daha fazla büyüme potansiyelini sınırlandırmakta olduğu değerlendirilmektedir. Dolayısıyla demir ve çelik sektörünün sürdürülebilirliğini sağlamak adına üretilen ürünlerde inşaat sektörü dışındaki sektörlerle yayılması ve çeşitlenmesi önem arz etmektedir.

Kosova demir çelik sektöründe metal işleme alt sektörlerinin çoğunun yüksek ihracat ve büyüme potansiyeline sahip olduğunu tahmin edilmektedir. Özellikle sac, yapı, alüminyum, çelik, pencere ve kapı vb. alt sektörler potansiyeli yüksek olan alanlardır. Söz konusu potansiyelin harekete geçirilmesi için işgücünün geliştirilmesi ve eğitilmesinin de bir o kadar önemli olduğu vurgulanabilir.

Kosova'da metal sektöründeki üretim, ağırlıklı olarak temel metallerin üretimi ve makine ve ekipman haricinde olan fabrikasyon metal ürünlerinin imalatına dayanmaktadır. Temel metal üretimi konusunda ülkenin en önemli ve üretim kapasitesi en büyük sanayi yatırımı olan NewCo Ferronikel şirketi 2022 Haziran ayında Türk yatırımcı olan Yıldırım Holding tarafından satın alınmıştır. Demir çelik sektörde faaliyet gösteren diğer firmaların büyük bir bölümü ise ağırlıklı olarak inşaat sektöründe kullanılan metal yapıların üretiminde veya boru, profil, içi boş profil ve ilgili demir çelik ekipmanların üretimi alanında faaliyet göstermektedir. Söz konusu üretimin büyük bir bölümü de iç pazara yönelik üretimdir.

Kosova'nın eğitim sistemi, altı devlet üniversitesi, 80'den fazla mesleki eğitim ve öğretim okulu ve düzinelerce özel eğitim kuruluğu aracılığıyla hem ortaöğretim hem de yükseköğretim seviyelerinde çeşitli programlar sunmaktadır. Ancak metal sektörünün teknik ve mühendislik uzmanlığına odaklanmış bir eğitim programı bulunmamaktadır. Metal imalat sektöründeki firmalar genellikle makine ile ilgili programlardan mezun olan veya en azından Kosova'daki Mesleki Eğitim Merkezleri (MTC) tarafından sunulan kısa süreli kursları tamamlayan kişileri çalışan olarak istihdam etmektedirler. Mesleki Eğitim Merkezleri, işsizlere ve diğer iş arayanlara, işgücü piyasasının ihtiyaçlarına daha iyi uyum sağlayabilmeleri amacıyla, pratik bilgi ve becerilere yönelik mesleki eğitim hizmetleri sunmaktadır. Kosova genelinde şu anda 30'dan fazla farklı profilde eğitim hizmeti sunan 8 adet Mesleki Eğitim Merkezi (VTC) bulunmaktadır. Bu eğitim merkezleri arasında metal sektörüyle ilgili olanlar da (kaynakçılık, merkezi ısıtma tesisatı vb.) yer almaktadır. Ancak, kamu eğitim sisteminin özel sektörün talep ettiğı nitelikli işgücünü yeterince sağlayamadığı ve sektörde kalifiye çalışan sıkıntısının günden güne arttığı, özellikle 01.01.2024 tarihi itibarıyla Kosova vatandaşlarının AB'ye vizesiz seyahat hakkını elde etmesi ile birlikte genç ve kalifiye nüfusun göçü ile birlikte diğer birçok sektörde olduğu gibi demir ve çelik sektöründe de personel istihdamında daha fazla sıkıntılar yaşandığı bilinmektedir.

Kosova'daki metal sektörü; Sanayi, Girişimcilik ve Ticaret Bakanlığı (MINT), Çevre, Mekansal Planlama ve Altyapı Bakanlığı (MMPHI), Maliye, Çalışma ve Transfer Bakanlığı (MFLT) gibi bakanlıklar ve Bağımsız Madenler ve Mineraller Komisyonu (ICMM) gibi bağımsız düzenleyici kurumlar tarafından düzenlenmektedir.

MINT, sanayi sektörüyle ilgili politikaların geliştirilmesinden, özel sektör büyümesinin desteklenmesinden ve iş ortamını düzenleyen kararların veya müdahalelerin alınmasından sorumludur. Uygulamada olan mevcut politikalarını, kurumsal işleyiş öncelikli olarak yatırım teşvikini, rekabeti desteklemeyi ve ihracatı teşvik etmeyi hedeflemekte ve desteklemektedir. MINT çatısı altında çeşitli alt kuruluşlar bulunmaktadır. Ana görevleri, özel sektörün gelişimini desteklemek için mevcut politikaları uygulamaktır. En önemli kurumlar arasında şunlar yer almaktadır:

Kosova Yatırım ve İşletme Destek Ajansı (KIESA), Kosova'da yatırım ve ihracatı teşvik etmekten sorumlu kurumdur. KIESA, Kosovalı firmaların uluslararası fuarlarda sergilenmesi veya yurt dışında ticaret misyonları yürütülmesi gibi faaliyetlerde bulunmaktadır. KIESA tarafından sağlanan destek tedbirlerinden bazıları; finansal hibeler, teknik destek ve kalite standartlarına uygun sertifikasyon konusunda danışmanlık, iş danışmanlığı gibi alanlardır.

Sınai Mülkiyet Ajansı (API), sınai mülkiyet haklarının tescili ve korunmasından sorumludur.

Kosova Standardizasyon Ajansı (KAS), standardizasyondan sorumlu olan kurumdur.

Kosova Akreditasyon Kurumu (KAA), ulusal ve uluslararası standartlara uygun olarak Kosova özel sektörünü desteklemeye elverişli ulusal bir uygunluk değerlendirme sistemi uygulamayı amaçlayan akreditasyondan sorumlu kurumdur.

Kosova Metroloji Ajansı (KMKA), kalibrasyon hizmetleri de dahil olmak üzere ulusal ölçüm cihazlarının geliştirilmesi ve sağlanmasından sorumludur.

Kosova Ticaret Kayıt Ajansı'nın (ARBK), yeni işletmelerin kaydından sorumludur.

Kosova Maliye Bakanlığı ve onun yürütme organı olan Kosova Vergi İdaresi, Kosova'da vergi ve maliye politikasından sorumlu yasal kurumlardır. Kosova mali politikalarının genel anlamda özel sektörü destekleyici olduğu söylenebilir. Kosova Gümrük Müdürlüğü, Kosova Maliye Bakanlığı bünyesinde faaliyet göstermekte ve gümrük mevzuatının uygulanmasından, özellikle gümrük vergilerinin toplanmasından, ticaretin genel görünümünden ve ticari markaların ve diğer ticari sırların korunmasından sorumludur. Kosova, Avrupa Birliği'ne (AB) entegre olmayı hedeflediğı için Kosova Gümrükleri AB standartlarına uygun olarak faaliyet göstermektedir.

Diğer taraftan, Kosova 2008 yılında bağımsızlığını ilan eden Avrupa'nın en genç ülkesidir. Bağımsızlığını ilan etmiş olmasına rağmen halen birçok ülke tarafından resmi olarak tanınmamaktadır. AB üyesi 5 ülke tarafından resmi olarak tanınmayan Kosova, Birleşmiş Milletler üyesi de değildir. Ülkenin Dünya Ticaret Örgütü'ne de üye olmamasından kaynaklı olarak istatistiki verilere erişim konusunda ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır. Kosova ekonomisine ve sektörlerle ilişkin detaylı verilerin bulunmaması ve ekonomideki yüksek kayıt dışılık düzeyi, metal sektörünün genel büyüklüğünün ve performansının doğru bir şekilde değerlendirilmesini zorlaştırmaktadır.

1.2 Ortalama Üretici Fiyatları

Kosova'da doğrudan demir çelik üretimi bulunmadığından ve üretimin tamamını ithal edilen demir çelikle bağlı olmasından ötürü, üretici fiyatları da uluslararası demir çelik piyasası ile hammaddenin nereden ithal edildiği ile doğrudan bağlantılı olarak değişimler göstermektedir. Sektörde faaliyet gösteren şirketlerin büyük bir bölümü hammadde olarak alınan metalin işlenmesi sonucunda yarı mamul veya nihai ürün üretilmesi faaliyeti şeklindedir. Sektörde faaliyet gösteren firmaların büyük bir bölümünü küçük ve orta ölçekli işletmeler-KOBİ olması dolayısıyla, hammaddenin KOBİ'ler bazında doğrudan ithal edilmesi güçleşmekte ve sektör firmalarının büyük bir bölümünün iç piyasada faaliyet gösteren toptan satış yapan büyük firmalardan veya komşu ülkelerden satın alarak faaliyetlerini gerçekleştirmesine neden olmaktadır. Sektörde hammadde tedarikinin yaklaşık olarak dağılıma bakıldığında ise, %30 iç piyasa, %30 komşu ülkeler, %15 Avrupa Birliği-AB pazarı ve %25 AB dışından oluşmaktadır. Demir çelik sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin karşılaştığı en büyük sorunlardan birisi hammadde tedarikindeki istikrarsızlık ve sürekli yükselen maliyetidir. Söz konusu durumun Ukrayna'da savaşın başlaması ile birlikte daha da kötüye gittiği bilinmektedir. Özetle hammadde tedarikindeki en büyük sorun tedarikçinin yüksek maliyetli olması ve teslimat sürelerinin çok uzun olmasıdır. Yüksek ürün maliyetlerinden ve nakliye maliyetlerindeki yüksek artış ile birlikte son yıllarda metal ürünlerin fiyatlarının yaklaşık iki katına çıkmasına neden olmuştur.

Ticaret Müşavirliğimiz tarafından yapılan araştırmalara ve sektörün aktörlerinden edinilen bilgilere göre, 2025 yılı Mayıs ayı itibarıyla demir çelik kg fiyatının ürüne göre değişmekle birlikte ortalama 0,75 € ile 0,82 € arasında KDV dahil satış fiyatı olduğu tespit edilmiştir.

1.3 İlgili Sektörde Üretici Yerli Firmalara ve Üretici Birlikleri/Derneklerine İlişkin Bilgiler

Kosova'da metal imalat sektörünün çok büyük bir bölümünü KOBİ'ler oluşturmaktadır. KOBİ'ler sektörde metal tedarikçileri ve alıcılarıyla sürekli etkileşim halindedirler. Bu anlamda, KOBİ'lerin dahil olduğu metal üretim değer zincirinde sağlanacak her türlü iyileştirme, rekabet gücünü artıracak, metal sektörünün gelişimine doğrudan katkı sağlayacak ve yeni istihdam yaratılmasına yol açacaktır. KOBİ'ler dışında metal imalat sektöründeki diğer önemli pay sektördeki büyük şirketler oluşturmaktadır. Büyük şirketlerin güçlü pazar konumlarına sahip olmaları ve küresel tedarik zincirlerinde yer almaları, Kosova'da metal üretim sektöründe önemli bir rol oynamaktadırlar. KOBİ ve büyük şirketler dışında metal imalat sektörünü etkileyen diğer kamu ve özel kurum kuruluşları arasında ise: Üniversitelerin Ar-Ge çalışmaları, Kosova Sanayi, Girişimcilik ve Ticaret Bakanlığı, Kosova Ekonomi Odası, Kosova Yatırımları Destekleme Ajansı, Kosova Metal Üreticileri Derneği, Kosova Üreticiler Kulübü gibi kurum ve kuruluşlardır.

Ticaret Müşavirliğimiz bilgisi dahilinde kayıtlarımızda bulunan metal sektöründe faaliyet gösteren firmalara ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Firma İsmi	ADRES	TEL	E mail	Web
Uni Trade Shpk	Magjistrala Prishtine - Ferizaj Lipjan 10000	00383 49 922 227	unitrade.ks@gmail.com	https://uni-trade-corporate-office.business.site
Euro Abi	Prishtinë,Kosovë	00383 49 405 040	info@euroabi.com	
Vam Band	Çagllavicë p.n. - Graçanicë10500 Prishtinë	00383 38 726 043	info@vamtrade.com	https://vamtrade.com
Rronifer	Str. Mark Malota, 50 000 Gjakova	00383 49 787 300	info@rronifer.com	https://rronifer.com
IMK - Industria Metalike e Kosovës " SH.P.K.	FERIZAJ, Rr. DRITON ISLAMI NR.7	00383 290 320 376 00383 44 778 183	info@imk-ks.com	https://www.imk-ks.com/
MetalVm	Rr. Preshevës, Gjilan 60000 Kosovë	00383 43 704 444	bm@metalgrou-ks.com	https://www.metalgroup-ks.com/
Metal Export/Exim Metal	Magjistratja Ferizaj - Shtime	00383 48 130 444	metalexportshpk@gmail.com	https://eximmetal.com/
Metal Kosova	Magjistratja Ferizaj - Prishtinë	00383 44 691 064	info@metalkosova.com	https://metalkosova.com/
Vam Trade shpk	Çagllavicë p.n. - Graçanicë 10500 Prishtinë, Republic of Kosovo	00383 44 503 876	arianit@vamtrade.com	https://vamtrade.com/en/home-4/
Vinex Sh.p.k.	Rr. E PRESHEVES, 61000 VITI	00383 44 193 885 00383 280 381 632	vinex_25@hotmail.com	
Lts Kosovo	Veternik Prishtina. Kosova	00383 49 124 508	info@lts-kosovo.com	https://lts-kosovo.com/
ARCHTIME.NPT	Magjistratja Prishtine-Lipjan, Pristina	00383 44 204 434	prarchtime@gmail.com	https://www.facebook.com/archtimeks
Ekro	Veternik, Prishtina, Kosova	00383 48 488 188	sales@metalvm.net	https://metalvm.net/sq/dt_gallery/our-gallery/ekro-solution-kosovo-1/
Arkos LLC	Drenas Business Park Municipality of Drenas	00383 44 665 594 00383 49 409 088	info@arkosmodular.com	http://www.arkosmodular.com
DACI.NNP	Fsh.Bardh I Madh rajoni 01 12060 F.Kosove	00383 38 591 900	info@daci-ks.com	https://www.facebook.com/mgdaci
Elsam Shpk	Rr. Driton Islami / Ferizaj Kosova	00383 44 116 814	elsamks@yahoo.com	https://www.facebook.com/elsamshpk
Enha Profile	Zona Industriale - Gurëz p.n., 70000 Ferizaj	00383 49 496 600	office@enhaprofile.com	https://enhaprofile.com
Jasin Metal	Prizren, Kosova	00383 45 355 294	jasinmetal@live.com	https://www.facebook.com/metaljasin/
Innoks Shpk	Str. Xho Bajden Sojevo Ferizaj,Kosovo 70000	00383 45 404 304	Mehmet.Hoxha@innoks.com	https://innoks.com/

Konstruktor SI sh.p.k.	Meriman Jakupi 21 Prizren, R. Kosovo 20000	00383 44 889 308	info@konstruktorsi.com	https://konstruktorsi.com/
RB Metal Shpk	Stanishor, Gjilan 60000, Kosova.	00383 44 674 408	info@rbmetal-rks.com	https://www.rbmetal-rks.com/
MetalFix	Zona Industriale – Shirokë – Suharekë	00383 44 947 001	info@metal-fix.net	-
Metalcom Plus	Vushtrri, Kosovo	00383 49 444 838	metalcomplus7@gmail.com	https://www.facebook.com/metalcomplus/
Et-com	Prelez i Jerlive kilometri i 5 Ferizaj	00383 44 790 694	etcom_2006@yahoo.com	https://etcom-ks.com/
Eurometal	Babush i Ri - Ferizaj	00383 49 503 333	info@eurometal-ks.com	https://eurometal-ks.com
Fabrika Veglave Plus	Rr. Dëshmorët e Kombit Ferizaj	00383 290 327 707	info@plus-ks.com	https://www.facebook.com/F.Veglave
Decon Shpk	Preoc 1000 Prishtine	00383 44 372 818	info@decon-ks.com	https://www.facebook.com/DECON.NTP/
GALVAZINK	Rr. "e Tranzitit" p.n. Zona Ekonomike Holandeze 20000 Prizren3	00383 49 100 171	info@galvazink.com	https://www.galvazink.com/contact
İdeal Vokshi	Rr. 247 Peje - Kosove	00383 44 137 832	idealtvokshi@gmail.com	https://www.facebook.com/idealtvokshi
Metacyp KS	Ferizaj	00383 49 324 777	sales@mecatyp.ch	https://www.mecatyp.ch/
GP Metal	Zona Industriale, 10,000 Prishtinë, Kosovë	00 383 44 147 257	info@gp-metal.com	https://www.gp-metal.com/
İntersteel	Rr. Ahmeti Krasniqi Lagjja Arbëria, Prishtinë	00383 38 232 060	info@intersteel.biz	
KUK COMMERCE	WILLIAM WALKER , 20000 PRIZREN	00383 29 210 100	info@kukcomerc.com	https://kukcommerc.com
Metal Projekt	Prishtine	00383 44 102 177	metalprojectconstruction@gmail.com	
Metal Teknika Asllani	Magjistrallja Prishtine – Aeroport, Fushe Kosove	00383 38 535 035 00383 44 505 506	info@mtasllani.com	https://mtasllani.com
Metaliku - S	Rruga Agim Ramadani pn. Viti	00383 44 134 726 00383 44 285 965	info@metaliku-s.com	http://www.metaliku-s.com
Unicron	Industrial Zone Pejë 30000 Kosovo	00383 38 767 555 00383 49 544 555	info@unicron-ks.com	https://unicron-ks.com
Metal Mont SHPK	Komoran 1 Komoran Komuna e Drenasit	00383 44 170 730	metalmoont@yahoo.com	https://www.facebook.com/metalmontssphpk
Ab Coating	Rruga Istog - Pejë Dobrushë kilometri i parë Zipcode	00383 49 230 551 00383 49 266 100	abcoating2011@gmail.com	
Aspet	Zhuj Selmani, Pejë	00383 49 888 030	aspet.shpk@gmail.com	https://aspet.business.site
CNC NOLL SHPK	Rr. Theranda 4 Fushe Kosove	00383 49 110 023 00383 44 308 000	info@cnc-noll.com	http://www.cnc-noll.com/

Swiss Metal	Ferizaj, Kosove	00383 44 172 305	Info@swissmetal-ks.com	https://www.facebook.com/swissmetalconstruction/
Bakkali Metal Shpk	Pejë, Kosovo	00383 44 138 817	bakallimetal@gmail.com	https://www.facebook.com/bakallimetal/
Metal In	Rr. Fushë Kosovë, pn, 12000, Kosovë.	00383 44 399 556	metal-in@hotmail.com	https://metalin-ks.com/
Metal Bau	Vranjevc "Kodra E Trimave" Prishtine	00383 44 262 677	info@metalbau-ks.com	https://metalbau-ks.com/
MAX METAL LLC	Prishtine Kosova	00383 48 882 288	sales@max-metal.net	https://www.max-metal.net
D CONSTRUCTION 001 SHPK	Bernica e Poshtme Kosova	00383 48 565 999	dcompany.shpk@gmail.com	
Zinkunie KS	Dutch Industrial Park Tranzit Road 20000 Prizren Kosova	00383 49 773 070	info@zinkunie-ks.com	https://zinkunie-ks.com
ODS Metal	Tranzit, Rahovec - Suharek 21000 Rahovec - Kosovë	00383 49 400 561	info@odsmetal-ks.com	www.odsmetal-ks.com
Hebeprofi Production SHPK	Peja Kosova	00383 38 767 209	f.maloku@hebeprofiproduction.eu	http://www.hebeprofiproduction.eu
Skenda Engineering shpk	Zona industriale pn - Prelez i muhaxherevee, Ferizaj, Kosovo	00383 44 219 447	Sengineeringshpk@gmail.com	https://www.facebook.com/p/Skenda-Engineering-shpk-100087596801775/?locale=sk_SK
Unik Shpk	Suharekë, Kosovo	00383 44 143 353	unik2018@hotmail.com	https://www.facebook.com/unikshpk/
Metal Mix Shpk	Magjistralja Prishtine-Ferizaj, Banullë, Lipjan, Kosovo	0038344 100 315	info@metalmix-ks.com	https://www.facebook.com/metalmixks/

Sektörde faaliyet gösteren şirketlerin yaklaşık %61'inde 10 veya daha az çalışan, %33'ünde ise 11 ila 50 çalışanı olan işletmeler olması, sektörün KOBİ'ler üzerinden faaliyet gösteren bir yapısının olduğunu kanıtlamaktadır. Diğer taraftan, sektördeki şirketlerin %4'ünde 51 ila 250 çalışan ve %2'sinde de 250 ve üzeri çalışan bulunmaktadır.

Kosova'da etkin faaliyet gösteren ticaret odaları ve işadamları derneklerine ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir.

Türkçe Adı	Adres	Telefon	e-mail	Web
Kosova Ekonomi Odası	Rr. Nena Tereza Nr.20 Prishtine	0038338224299	info@oek-kcc.org	https://www.oek-kcc.org/
Kosova Yatırım ve Kurumsal Destek Ajansı (KIESA)	Rr. Muharrem Fejza, Lagja Spitalit Prishtine	003833820036542	info.kiesa@rks-gov.net	https://kiesa.rks-gov.net/

Kosova Türkiye Ticaret Odası	Imzot Nike Prella No. 42 Ulpiane Priştine	0038338550100	info@kt-to.org ;	http://kt-to.org/kosova-turkiye-ticaret-odasi-ktto/?lang=tr
"ESNAF" İş Adamları ve Esnaflar Derneği	Ismet Jashari Kumanova 20000 Prizren	0038329241931 0038344950050	info@esnaf-rks.org ;	http://www.esnaf-rks.org/tr/
Kosova Üreticiler Kulübü	Rr.Lorenc Antoni, Nr.21, Qyteza Pejton,	0038345665734	info@klubiprodhu-esve.org ;	https://klubiprodhuesve.org/
Kosova İşletmeler Birliği	Lidhja e Prizrenit, Prishtinë	0038338221044	aleancakosovarebizneseve@gmail.com ;	https://www.facebook.com/pages/category/Business-Center/Aleanca-Kosovare-e-Bizneseve-206757736068207/
Kosova Almanya Ticaret Odası	Rruga Prishtinë – Fushë Kosovë, Icon Tower, Rr. Tirana, 10000 Prishtina Kosovo	0038338600880	info@oegjk.org ;	https://www.oegjk.org/oegjk/
Kosova Amerikan Ticaret Odası	Rr. Perandori Justiniani No.132 Priştine	0038338609013	info@amchamksv.org ;	https://www.amchamksv.org/
Kosova Sanayi ve Ticaret Odası	Rr. Gazmend Zajmi, nr.6, Bregu i Diellit, Prishtinë	0038338223213	dhtikosove1@gmail.com	https://dhtik.org/?fbclid=IwAR2DiwhjYXW99I_2Slvxw03vNNnc1l3eW-e1ilCPaOAm5qOZ8xvbkEpkWfQ

1.4 Demir ve Çelik Sektöründe Perakende ve Toptan Satışlara İlişkin Bilgi

Kosova metal ihracatının göreceli rekabet gücüne ilişkin olarak, metal alt sektörlerinin ihracat performansı, Batı Balkan ülkeleri ile Avrupa Birliği pazarında benzer ürünlerin ithalatındaki büyüme eğilimine göre değişkenlik göstermektedir. Batı Balkan ülkeleri ile Avrupa Birliği pazarına yapılan ihracat Kosovalı şirketler için pazar potansiyeli oluşturmaktadır. Türkiye, Kosova'nın demir çelik sektörü gelişimi için potansiyel arz eden bir ülke konumundadır.

2. Ülkenin Sektörde Dış Ticareti

2.1 Demir ve Çelik (72 ve 73 GTİP) Sektöründe Ülkenin En Fazla İthalat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke

	Ülke Adı	2024 İthalat Değeri (€)	Miktar (kg)	Oran (%) (İthalat Değeri/Toplam İthalat)
1	Türkiye	168.018.336	236.193.749	40,5
2	Arnavutluk	97.868.282	153.373.992	23,6

3	Çin	33.718.349	25.591.391	8,1
4	Kuzey Makedonya	25.385.884	24.143.075	6,1
5	Yunanistan	24.097.509	30.639.713	5,8
6	Mısır	22.191.195	39.122.329	5,3
7	İtalya	17.544.477	12.414.294	4,2
8	Bosna Hersek	12.070.481	18.258.792	2,9
9	Ukrayna	8.264.271	13.373.969	1,9
10	Almanya	5.514.015	2.368.896	1,3
	TOPLAM	414.672.799	555.480.200	

Kaynak: Kosova Gümrük Müdürlüğü

Kosova'nın son üç yılda demir çelik sektöründeki ithalatına bakıldığında, 2022 yılında toplam 440 milyon € olan sektör ithalatı, 2023 yılında 430 milyon € ve 2024 yılında 414 milyon € olarak gerçekleşmiştir. Sektör ithalatındaki en büyük kalem, 7214.20 GTİP'li "Haddemeleme işlemi sırasında üzerinde çentikler, yivler, oluklar veya diğer şekil bozuklukları bulunanlar veya haddemeleme işleminden sonra burulmuş olan demir veya alaşımsız çelikten çubuklar"dır. 2024 yılı içerisinde gerçekleştirilen toplam sektör ithalatının %39'u (162 milyon €'su) 7214.20 GTİP'li ürüne aittir.

Kosova Gümrük Müdürlüğü'nün açıklamış olduğu 2024 yılı sektör ithalat verilerine göre ise en çok ithalat yapılan ülkeler sırasıyla 168 milyon € ile Türkiye, 97,8 milyon € ile Arnavutluk, 33,7 milyon € ile Çin, 25,3 milyon € ile Kuzey Makedonya ve 24 milyon € ile Yunanistan'dır. Ülkemiz toplam sektör ithalatında %40,5'lik pay ile Kosova'nın sektörde en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkedir.

2.2 Demir ve Çelik (72 ve 73 GTİP) Sektöründe Ülkenin En Fazla İhracat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke

	Ülke Adı	İhracat Değeri (€)	Miktar * (kg)	Oran (%) (İhracat Değeri/Toplam İhracat)
1	Kuzey Makedonya	39.765.466	84.792.671	28,1
2	Arnavutluk	20.625.222	41.230.918	14,5
3	Sırbistan	14.691.113	18.643.961	10,3
4	Almanya	13.441.258	3.783.325	9,5
5	İsviçre	11.905.988	3.109.599	8,4
6	Karadağ	9.466.438	12.691.452	6,6
7	İspanya	5.753.101	1.398.339	4,1
8	Fransa	4.392.721	2.485.187	3,1
9	Slovenya	3.812.818	1.177.379	2,7
10	Hollanda	3.334.106	1.074.935	2,3
25	Türkiye	125.271	74.371	0,09
	TOPLAM	141.332.513	179.720.683	

Kaynak: Kosova Gümrük Müdürlüğü

Kosova'nın son üç yılda demir çelik sektöründeki ihracatında ise, en büyük kalemi demir çelik hurdalar oluşturmakla birlikte, ülkenin demir ve çelikten eşya üretiminin ve ihracatının da yıldan yıla

arttığı gözlenmektedir. 2022 yılında toplam 143 milyon € değerinde olan sektör ihracatı, 2023 yılında 132 milyon €'ya, 2024 yılında ise yaklaşık 141 milyon €'ya ulaşmıştır. 2024 yılı içerisinde gerçekleştirilen toplam sektör ihracatının %66'sı (yaklaşık 94 milyon €'su) demir ve çelikten eşyalar olmuştur.

Kosova Gümrük Müdürlüğü'nün açıklamış olduğu 2024 yılı sektör ihracat verilerine göre ise en çok ihracat yapılan ülkeler sırasıyla 39,7 milyon € ile Kuzey Makedonya, 20,6 milyon € ile Arnavutluk, 14,6 milyon € ile Sırbistan, 13,4 milyon € ile Almanya ve 11,9 milyon € ile İsviçre'dir. Ülkemiz ise 125 bin € ile Kosova'nın sektörde en çok ihracat gerçekleştirdiği 25. ülkedir.

Kosova metal imalat sanayinin son yıllardaki ciddi ölçüdeki büyüme oranlarına rağmen, Kosova'nın metal ihracat hacmindeki payının, komşu ülkelerin çoğuna kıyasla daha küçük olduğu da dikkate alınmalıdır. En çok ihracat gerçekleştirilen ülke olan Kuzey Makedonya'nın tedariki bölgesel rakipler Sırbistan, Arnavutluk, Bulgaristan, Romanya ve Yunanistan'dan sağlanmaktadır. En çok ihracat gerçekleştirilen ikinci ülke Arnavutluk'un tedariki bölgesel rakipler olan Sırbistan ve Kuzey Makedonya, Yunanistan ve İtalya'dan sağlanmaktadır.

2.3 Demir ve Çelik Sektöründe Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İthalat Yaptığı Ürünler (10 ürün)

Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	İthalat Değeri (€)	Türkiye'den İthalatı (€)	Türkiye'den İthalatının Payı (%)
7214.20	Haddeleme işlemi sırasında üzerinde çentikler, yivler, oluklar veya diğer şekil bozuklukları bulunanlar veya haddeleme işleminden sonra burulmuş olan demir veya alaşımsız çelikten çubuklar	162.385.781	52.042.090	32,0
7308.90	Diğer Demir veya çelikten inşaatta kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten saclar, çubuklar, profiller, borular ve benzerleri	30.449.470	5.307.314	17,4
7213.91	Enine kesiti daire ekinde olup, çapı 14 mm. den az olan demir veya alaşımsız çelikten filmaşın	27.128.594	8.359.052	30,8
7210.70	Boyanmış, verniklenmiş veya plastik maddelerle kaplanmış olan demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri, genişliği 600 mm veya daha fazla olanlar (kaplanmış olanlar)	24.092.345	3.835.419	15,9
7208.39	Kalınlıkları 3.mm'den az olan demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri	20.055.564	15.481.650	77,2
7213.10	Haddeleme işlemi sırasında üzerinde çentikler, yivler, oluklar veya diğer şekil bozuklukları bulunan demir veya alaşımsız çelikten filmaşın	16.299.642	8.856.827	54,3
7208.27	Kalınlıkları 3.mm'den az olan demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri	15.296.558	15.064.019	98,5
7210.49	Diğer demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri, genişliği 600 mm veya daha fazla olanlar	13.589.123	7.333.462	54,0

7326.90	Diğer demir veya çelikten eşya	11.974.380	4.335.883	36,2
7208.38	Kalınlıkları 3mm. veya daha fazla fakat 4,75 mm. 'den az olan demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri	6.658.624	3.922.746	58,9

Kaynak: Kosova Gümrük Müdürlüğü

2.4 Demir ve Çelik Sektöründe Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İhracat Yaptığı Ürünler (10 ürün)

Tarife Pozisyonu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	İhracat Değeri (€)	Türkiye'ye İhracatı (€)	Türkiye'ye İhracatının Payı (%)
7204.49	Diğer dökme demirin, demirin veya çeliğin döküntü ve hurdaları	28.473.029	0	0
7308.90	Demir veya çelikten inşaatta kullanılmak üzere hazırlanmış diğer demir veya çelikten saclar, çubuklar, profiller, borular ve benzerleri	25.617.803	4.000	0,015
7306.90	Diğer demir veya çelikten diğer ince ve kalın borular ve içi boş profiller	15.262.879	559	0,003
7306.61	Kesiti kare veya dikdörtgen şeklinde olan demir veya çelikten diğer ince ve kalın borular ve içi boş profiller	13.080.711	0	0
7202.60	Ferro - nikel	9.580.933	0	0
7314.39	Diğer demir veya çelik tellerden mensucat, ızgara, ağ ve kafeslikler; demir veya çelikten metal depluvayye	9.266.262	0	0
7326.90	Demir veya çelikten diğer eşya	5.508.632	7	0,0001
7308.30	Demir veya çelikten kapılar, pencereler ve bunların çerçeveleri ile kapı eşikleri	4.879.275	6.660	0,13
7308.40	Demir veya çelikten iskele kurmaya ve beton kalıplamaya, destek vurmaya veya maden direkleri yapmaya mahsus benzeri malzeme	3.170.093	0	0
7314.20	Demir veya çelik tellerden ızgara, ağ ve kafeslikler;	3.032.710	0	0

Kaynak: Kosova Gümrük Müdürlüğü

3. Sektörde Ülkemizden İhracat (Değer ve Miktar)

3.1 Sektörde Ülkemizin Kosova'ya İhracatı (1.000 €)

	Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	2020	2021	2022	2023	2024
1	7214.20	Demir veya alaşımsız çelikten, nervürlü, tırtıllı, oluklu veya haddeleme sırasında diğer şekillerde deforme edilmiş çubuklar ve çubuklar.	3.760	15	20.960	14.423	52.027
2	7208.39	600 mm veya daha geniş, sıcak haddelenmiş, kaplanmamış, alaşımsız demir veya çelikten	1.425	-	10.708	5.379	15.483

		diğer düz ürünler. Flexport+3itac.org.za+3South African Revenue Service+3					
3	7208.27	600 mm veya daha geniş, sıcak haddelenmiş, kaplanmamış, alaşımsız demir veya çelikten, 4,75 mm veya daha fazla ancak 10 mm'den az kalınlıktaki düz ürünler.	-	6	15.781	10.936	15.077
4	7213.10	Demir veya alaşımsız çelikten, düzensiz sarılmış rulolar halinde, sıcak haddelenmiş çubuklar.	134	-	2.055	1.786	8.856
5	7213.91	Demir veya alaşımsız çelikten, düzensiz sarılmış rulolar halinde, sıcak haddelenmiş, dairesel kesitli ve çapı 14 mm'den az olan diğer çubuklar. Descartes Datamyne	991	1,632	8.372	9.355	8.359
6	7210.49	600 mm veya daha geniş, galvanizli (çinko kaplı) diğer düz haddelenmiş demir veya alaşımsız çelik ürünler.	504	2.818	5.501	5.713	7.279
7	7308.90	Demir veya çelikten diğer yapılar ve aksamaları; örneğin, köprüler, kuleler, çatılar, kapılar ve pencereler.	1.557	2.793	3.372	2.812	5.134
8	7326.90	Demir veya çelikten diğer eşyalar; özellikle başka bir yerde belirtilmeyen veya yer almayan ürünler.	2.412	3.785	4.541	4.644	4.335
9	7216.32	U tipi profiller; demir veya alaşımsız çelikten.	1.276	1.465	4.246	3.837	4.275
10	7208.38	600 mm veya daha geniş, sıcak haddelenmiş, kaplanmamış, alaşımsız demir veya çelikten, 3 mm veya daha fazla ancak 4,75 mm'den az kalınlıktaki düz ürünler.	0.9	-	4.519	1.160	3.922
	TOPLAM		12.060	12.514	80.055	60.045	124.747

Kaynak: Kosova İstatistik Ajansı

3.2 Sektörde Ülkemizin Kosova'ya İhracatı (Miktar ton)*

	Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	2020	2021	2022	2023	2024
1	7214.20	Demir veya alaşımsız çelikten, haddeleme işlemi sırasında oluşturulan girinti, nervür, oluk veya diğer deformasyonlara sahip çubuklar ve çubuklar.	9.229	24.182	28.908	24.392	90.384
2	7208.27	Demir veya alaşımsız çelikten, 600 mm veya daha geniş, sıcak haddelenmiş, asitle temizlenmiş, kaplanmamış veya kaplanmamış, 3 mm'den kalın ancak 4,75 mm'den ince olmayan yassı ürünler.	-	6.956	19.932	17.230	25.883
3	7208.39	Demir veya alaşımsız çelikten, 600 mm veya daha geniş, sıcak haddelenmiş, kaplanmamış veya kaplanmamış, 3 mm'den ince yassı ürünler. Trademo	2.844	-	10.769	7.948	24.987
4	7213.10	Demir veya alaşımsız çelikten, haddeleme işlemi sırasında oluşturulan girinti, nervür, oluk veya diğer deformasyonlara sahip, düzensiz şekilde sarılmış sıcak haddelenmiş çubuklar ve çubuklar.	334	-	2.370	3.022	14.793
5	7213.91	Demir veya alaşımsız çelikten, düzensiz şekilde sarılmış sıcak haddelenmiş çubuklar ve çubuklar. globaltradehelpdesk.org	2.199	2.349	10.334	14.420	13.739

6	7210.49	Diğer demir veya alaşımsız çelikten yassı haddelenmiş ürünler.	865	2.504	5.530	6.612	9.206
7	7208.38	Demir veya alaşımsız çelikten, 600 mm veya daha geniş, sıcak haddelenmiş, kaplanmamış veya kaplanmamış, 3 mm'den ince yassı ürünler.Trademo+1Trademo+1	2	-	5.039	1.620	6.375
8	7208.26	Demir veya alaşımsız çelikten, 600 mm veya daha geniş, sıcak haddelenmiş, asitle temizlenmiş, kaplanmamış veya kaplanmamış, 3 mm'den kalın ancak 4,75 mm'den ince olmayan yassı ürünler. Trademo	-	-	5.891	4.294	5.511
9	7216.32	Demir veya alaşımsız çelikten, soğuk şekillendirilmiş veya soğuk bitirilmiş, diğer profiller.	2.325	1.791	4.041	4.339	5.371
10	7306.61	Demir veya çelikten, kare veya dikdörtgen kesitli, kaynaklı, enine kesit alanı 232 cm ² 'yi geçmeyen borular.	69	1.662	5.000	4.217	3.945
	TOPLAM		17.867	39.444	97.814	88.094	200.194

Kaynak: Kosova İstatistik Ajansı

4. Sektörde İhracat Yoluyla Pazara Giriş

4.1 Sektör İçin Hedef Bölgeler/Şehirler/Eyaletler

Kosova'nın Başkenti Priştine sektör için en önemli potansiyel şehir olmakla birlikte, diğer önemli hedef şehirler ise Prizren, Ferizaj, Mitrovica, Gilan, Gjakova ve Peja olarak sıralanmaktadır.

4.2 Sektörde Önde Gelen Firmalar ve Pazarın Yapısı

Firma İsmi	ADRES	TEL	E mail	Web
Uni Trade Shpk	Magjistrala Prishtine - Ferizaj Lipjan 10000	00383 49 922 227	unitrade.ks@gmail.com	https://uni-trade-corporate-office.business.site
Euro Abi	Prishtinë,Kosovë	00383 49 405 040	info@euroabi.com	
Vam Band	Çagllavicë p.n. - Graçanicë10500 Prishtinë	00383 38 726 043	info@vamtrade.com	https://vamtrade.com
Rronifer	Str. Mark Malota, 50 000 Gjakova	00383 49 787 300	info@rronifer.com	https://rronifer.com
IMK - Industria Metalike e Kosovës " SH.P.K.	FERIZAJ, Rr. DRITON ISLAMI NR.7	00383 290 320 376 00383 44 778 183	info@imk-ks.com	https://www.imk-ks.com/

Yukarıda yer alan firmalar metal işleme sektörünün önde gelen temsilcileridir. Diğer taraftan, son dönemdeki küresel gelişmelerle yakından bağlantılı olan artan tedarik ve nakliye maliyetleriyle karşı karşıya kaldıkları zorluklar da bilinmektedir. Son yıllardaki metallerin tedarik ve nakliye maliyetlerindeki artışlar, işlenmiş metal ürünlerinin fiyatlarında da önemli bir artışa neden olmuş ve bu durum, Kosovalı metal işleme şirketlerini doğrudan etkilemiş ve bölge pazarındaki rekabet gücünü zayıflatmıştır.

4.2.1 İlgili Oda/Birlik/DerneK/STKlar ve İletişim Bilgileri

Kosova’da faaliyet gösteren şirketlerin herhangi bir ticaret odası veya benzer kuruluşa kayıt yaptırmaya zorunluluğu bulunmamasından ötürü, diğer sektörlerde olduğu gibi metal sektöründe de faaliyet gösteren şirketler büyük ölçüde birbirinden bağımsız hareket etmektedir. Sektördeki şirketlerin çoğu bireysel olarak ve resmi bir işbirliği olmadan faaliyet göstermekte olmakla birlikte, sektörde faaliyet gösteren şirketlerin yaklaşık %25’inin Kosova’daki mevcut iş dünyası derneklerinden biriyle resmi bir ilişkisi olduğunu tahmin edilmektedir. Sektördeki şirketlerin çoğunun Kosova Metaller ve Yenilenebilir Enerji Endüstrisi Kümesi’nin (KIMERK) <https://www.facebook.com/Kimerk.Cluster/> veya Kosova’daki ticaret odalarından birinin üyesi olduğu söylenebilmektedir.

4.2.2 Varsa İthalatçı Firma Bilgisi Alınabilecek Açık Kaynaklar

Kosova’nın bağımsızlığını 2008 yılında ilan etmiş yeni bir ülke olması ve buna bağlı olarak daha yeni yeni yapılanmakta olan bir ekonomiye sahip olması bilgi erişiminde zorluklar yaşanmasına neden olmaktadır. Ayrıca, Kosova’nın bağımsızlığının dünyanın belli bir kısmı tarafından tanınmaması, Birleşmiş Milletler’e ait TradeMap vb. veri tabanlarında yer almamasına neden olmakta, dolayısıyla dış ticaret verilerine erişimi sınırlamaktadır. Diğer taraftan, Kosova’da gümrük idareleri de “firma mahremiyetini” gerekçe göstererek ithalatçı bilgilerini paylaşmamaktadır. Öte yandan, sektörde faaliyet gösteren şirketlerin var olup olmadığına ilişkin bilgilere ise Kosova Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Kosova Şirket Kayıt Ajansı (ARBK) sistemi üzerinden erişilebilmektedir.

4.3 Sektörün İthalatında Zorunlu Belgeler

Uluslararası ticarete gerekli olan standart belgeler dışında, demir çelik sektöründe istenen ek bir zorunlu belge bulunmamaktadır. Zorunlu belgelere ilişkin Kosova Gümrükler Müdürlüğü Kosova Entegre Gümrük Tarife Cetveline <https://dogana.rks-gov.net/CustomsFee> bağlantı adresinden erişim sağlanabilmektedir.

4.4 Sektörde sevk öncesi inceleme zorunluluğu var mıdır? Varsa yetkilendirilmiş gözetim şirketleri hangileridir?

Kosova’da ürün güvenliği, ithalat denetimi ve piyasa gözetim ve denetimi aracılığı ile yapılmakta olup, ayrıca doğrudan halk sağlığını etkileyebilecek gıda vb. ürünlerde sevk öncesi inceleme sistemi de uygulanmaktadır. Sevk öncesi inceleme sistemi sadece daha önce Avrupa Birliği üye ülkelerine ihracatı hiç yapılmamış ürünler için uygulanmaktadır.

Ürün güvenliği denetimleri konusunda sistemlere göre sorumlu olan kurum ve kuruluşlar, Kosova Gümrük Genel Müdürlüğü ve Kosova Piyasa Müfettişliği Ajansıdır.

Kosova Ticaret, Sanayi ve Girişimcilik Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Piyasa Müfettişliği Ajansı, tüketiciler nezdinde ürün ve hizmet güvenliğini sağlamaya yönelik var olan yasal mevzuatın uygulamalarını denetlemek ve uygulamakla mükelleftir. Yapılan denetimler sonucunda güvensiz çıkan ürünlere ilişkin müfettişler yasal işlem başlatabilmekte, ürünü piyasadan toplatabilir veya para cezası verilebilmektedir.

4.5 Sektördeki Önemli Fuarlar (milli katılım olup olmadığı) ve Tarihleri

Kosova’da demir ve çelik sektörüne yönelik düzenlenen fuar bulunmamakta olup, ülkede yıl içerisinde 2 farklı kurum/kuruluş tarafından uluslararası fuar düzenlenmektedir. Bunlar; Kosova Chamber of Commerce ve CEO - Congress and Event Organization’dır. Fuarlar, Expokos Uluslararası Fuar, Agrokos Tarım ve Gıda Fuarı, Uluslararası Priştine Genel Fuarı ve Agri-Renew Tarım ve Yenilenebilir Enerji Fuarı’dır. Söz konusu fuarlar büyük çapta olmamakla birlikte bölge ülkelerinden de katılım sağlandığı görülmektedir.

4.6 Sektör firmalarına hitap eden ve gerçekleştirilmesi planlanan ticaret heyetleri

Kosova’da demir ve çelik sektörüne yönelik 24 – 25 Şubat 2025 tarihlerinde, Çelik İhracatçıları Birliği tarafından Sektörel Ticaret Heyeti gerçekleştirilmiştir. Açılışı, T.C. Kosova Priştine Büyükelçisi Sn. Sabri Tunç Angılı ve Kosova Ekonomi Odası Başkanı Sn. Lulzim Rafuna tarafından yapılan etkinlikte, Priştine Ticaret Müşaviri Sn. Seda Ulukaya ise Türkiye ve Kosova arasındaki mevcut ticari ilişkiler, ticaret hacmi, büyüme potansiyeli, iş birliği ve yatırım fırsatları üzerine bir sunum gerçekleştirmiştir. Etkinlik esnasında gerçekleştirilen B2B toplantılar sayesinde çelik üreticileri, ihracatçılar, ithalatçılar ve distribütörler bir araya gelerek ürünlerini tanıtmış, pazar ihtiyaçlarını tartışmış ve olası ticari işbirliklerini müzakere etme fırsatı bulmuştur. Etkinlik, Türkiye ve Kosova arasındaki ticari ilişkilerin, özellikle çelik sektöründeki iş birliğinin güçlendirilmesi için iş insanlarına önemli bir platform sunmuştur.

Diğer taraftan, Doğu Anadolu İhracatçıları Birliği tarafından 30 Haziran – 3 Temmuz 2025 tarihleri arasında Kosova Priştine’de Genel Ticaret Heyeti Programı düzenlenmesi, İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri tarafından ise 7 – 14 Eylül 2025 tarihleri arasında Sırbistan, Kosova (10 – 11 Eylül 2025) ve Kuzey Makedonya’da yapı malzemeleri sektörüne yönelik “Balkanlar Sektörel Ticaret Heyeti” programı düzenlenmesi planlanmaktadır.

4.7 Varsa Sektörde İhale Yayımlayan Kamu Kurumları ile İlgili Bilgiler

Kosova’da küçük, orta ve büyük ölçekli kamu projeleri Kosova Kamu İhale Düzenleme Komisyonu tarafından yayımlanmakta ve duyurular <https://e-prokurimi.rks-gov.net/> web sitesi üzerinden takip edilebilmektedir.

Ayrıca, daha önce Kosova’da faaliyet gösterdiğiniz sektörde açılmış ve sonuçlandırılmış ihalelerin kazananlarını tespit etmek ve bu firmaların alt yüklenicisi olmak için ise, bir başka veri tabanı olan <https://www.prokurimihapur.org> internet adresi bulunmaktadır.

4.8 Ülkenin, Ülkemiz ve Diğer Ülkelerle STA/Tercihli Ticaret Anlaşmaları Hakkında Bilgi

27 Eylül 2013 tarihinde imzalanan Türkiye ile Kosova arasında Serbest Ticaret Anlaşması, ülkemizde 4 Nisan 2015 tarihli ve 6649 sayılı Kanunla onaylanmış ve 14 Temmuz 2015 tarihli ve 29416 sayılı (Mükerrer) Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Kosova tarafında ise bahse konu anlaşmanın yürürlüğe girmesi, 11 Haziran 2019 tarihinde Kosova Cumhurbaşkanı’nın imzalamasının

ardından 13 Haziran 2019 tarihinde resmi gazetede yayınlaması ile **1 Eylül 2019** tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Anlaşmayla, ülkemizce 2008 yılından bu yana Kosova menşeli sanayi ürünlerinde uygulanan tek taraflı gümrük vergisi muafiyeti konsolide edilmiştir. Buna karşılık Kosova tarafı sanayi ürünlerinin tamamında Anlaşmanın yürürlüğe girişini takip eden 9 yıl içinde gümrük vergilerini kademeli olarak sıfırlamayı kabul etmiştir. (Bu doğrultuda, STA’da belirlenen şartlar dâhilinde yer yıl çeşitli ürün gruplarında Türk ürünlerine uygulanan vergi oranlarında düşüş gerçekleşmektedir). Tarım ürünlerinde ise karşılıklı olarak 850 adet tarım ürünüde taviz tanınmıştır.

Kosova’nın STA Anlaşması bulunan diğer ülkeler veya ülke grupları aşağıdaki gibidir:

CEFTA - Orta Avrupa Serbest Ticaret Anlaşması,

AB ve Büyük Britanya ile İstikrar ve Ortaklık Anlaşması,

EFTA - Avrupa Serbest Ticaret Birliği *(*Müzakereler bitmiş olup, taraf ülkelerin meclis onay süreçleri beklenmektedir, henüz yürürlüğe girmemiştir.)*

Kosova’ya ihraç edilecek ürünlere uygulanacak vergi oranlarının görülebildiği **Kosova Gümrük Tarife Cetveline** <https://dogana.rks-gov.net/CustomsFee> internet adresinden erişebilir. Kosova, serbest ticaret anlaşması bulunmayan ülkelerin ürünlerine %10 gümrük vergisi uygulamaktadır.

4.9 Varsa Tercihli Tarifeden Yararlanmak İçin Gereken Belgeler

Kosova ile Türkiye arasında Serbest Ticaret Anlaşması (STA) kapsamında tercihli ticarete gümrük muafiyeti için EUR.1 Dolaşım Belgesi ile ürünlere ilişkin gümrük muafiyeti sağlanmaktadır.

4.10 Sektörde Standartlar

Kosova’nın Standardizasyon mevzuatı Uluslararası Standartlar ile Avrupa Standartlarını yansıtmaktadır.

Kosova’da ürün güvenliği ve denetimine ilişkin olarak iki kurum bulunmakta olup, bunlardan bir tanesi Kosova Standardizasyon Kurumu (Kosovo Standardization Agency) diğeri ise Akreditasyon Müdürlüğü (Accreditation Directorate)’dür. Kosova Sanayi, Girişimcilik ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren bu kurumlarının internet adresleri aşağıda yer almaktadır:

Kosova Standardizasyon Kurumu: <https://mint.rks-gov.net/page.aspx?id=1,59>

Kosova Akreditasyon Müdürlüğü: <https://mint.rks-gov.net/page.aspx?id=1,61>

Bu alandaki en üst düzeydeki yasal düzenleme, Kosova Sanayi, Girişimcilik ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 30 Mayıs 2018 tarihinde yürürlüğe giren “Uygunluk Değerlendirmesi ve Ürünler için Teknik Düzenlemeler (Law No. 06/L-041)” başlıklı kanundur. Söz

konusu Kanun <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=16388> internet adresinde yer almakta olup, üst sağ köşedeki İngilizce seçeneğine tıklanması halinde, Kanunun İngilizce versiyonuna ulaşılabilmektedir.

Bu Kanun'un 6 ncı maddesinde işaretleme, uygunluk değerlendirmesi, dokümantasyon, güvenlik bilgileri gibi teknik düzenlemelere ilişkin gerekliliklere yer verilmiştir. Uygunluk denetimi prosedürleri Kanun'un 3 üncü bölümünde açıklanmıştır. Operatörlerin yükümlülükleri Kanun'un 4 üncü bölümünde açıklanmıştır. Yurtdışında düzenlenen uygunluk belgelerinin geçerliliğine ilişkin koşullar Kanun'un 5 inci bölümünde yer almaktadır. Teknik düzenlemelerin kaydı ve bildirimine ilişkin gereklilikler 6 ncı bölümde belirtilmiştir. Piyasadaki ürünlerin gözetimi 7 nci bölümde belirtilmiştir. Piyasaya sürülecek ürünlerin denetimi 8 nci bölümde belirtilmiştir.

4.11 Sektörde Etiketleme

Kosova'da özellikle insan sağlığını doğrudan etkileyebilecek ürünlere ilişkin detaylı etiketleme mevzuatı bulunmakta olup, bunun dışında ülkeye ithal edilen diğer ürünlerde daha basit etiketleme uygulaması bulunmaktadır. Demir çelik sektöründe de ithal edilen ürünlere ilişkin menşee ülkesi ve ürüne ilişkin teknik özelliklerin yer aldığı bir bilginin ürüne bağlı olması şartı aranmaktadır.

4.12 Sektörde Ambalajlama

Kosova'ya ihraç edilecek ürünlerin üzerinde ürünün ismi, ithalatçının adı, ürünün menşee, ürünün ağırlığı, içeriği, ne şekilde muhafaza edileceği gibi bilgilere yer verilmesi gerekir. Ürünün üzerindeki etiketin Kosova'nın resmi dilinde olma zorunluluğu bulunmaktadır. Ürün paketinde bu bilgilerin yer alması zorunlu olmayıp, ürünün üzerinde etiket yapıştırmak suretiyle de bu bilgilere yer verilebilmektedir.

Ayrıca tüketicinin korunması mevzuatı; teknik ürünlerde ürünün nasıl kullanılacağı, yetkili bakım yerleri, garanti süresi gibi bilgilerin de ürüne eşlik etmesini zorunlu kılmaktadır.

4.13 Lojistik (nakliye süresi, en fazla tercih edilen taşıma modları, güzergâhlar v.b.)

Kosova'nın dış ticaretinde en yoğun kullanılan taşıma modu karayolu taşımacılığıdır. Karayolu taşımacılığı dışında kısmen havayolu taşımacılığı ve çoğunlukla madencilik ürünlerine yönelik ve kısıtlı olmakla birlikte demiryolu taşımacılığı da bulunmaktadır. Kosova'nın denize kıyısı olmadığı için doğrudan denizyolu taşımacılığı bulunmamaktadır. Ancak, ülkeye gelen ürünlerin bir bölümünün Arnavutluk'un Dıraç limanına kadar deniz yolu ile geldiği sonrasında karayolu ile Kosova'ya ulaştığı bilinmektedir. Kosova'nın ABD'ye gerçekleştirdiği ihracat da benzer şekilde Dıraç limanı üzerinden gitmektedir. Ayrıca, Arnavutluk'un Porto Romano, Yunanistan'ın Selanik ve Karadağ'ın Bar limanları da az da olsa deniz taşımacılığında kullanılmaktadır.

Kosova Cumhuriyeti 10.905 km²'lik bir alanı kaplamaktadır. Karayolu ağı 2.434 km uzunluğunda olup, 137,2 km'si (%5,6) otoyol, 753 km'si (%30,94) ulusal yol, 1.495 km'si (%61,42) bölgesel yol ve 18,8 km'si (%2,00) bağlantı yollarından oluşmaktadır.

Kosova'nın toplam demiryolu hattı 335 km olup bunun 105 km'si duraklı ve 103 km ise sanayiye hizmet veren hattır. Kosova demiryollarının kuzeyde Leshak ve Podujeve hatları üzerinden Sırbistan ile, Hani i Elez hattı üzerinden de güneyde Kuzey Makedonya ile bağlantıları mevcuttur. 1999 savaşı sonrasında Sırbistan Hükümeti Kosova'da bulunan demiryollarına ait önemli olan tüm parçaları Sırbistan'a taşıyarak Kosova demiryollarının envanterini boşaltmıştır. Kosova'da 2002 yılından beri demiryolları üzerinden mal taşımacılığı bulunmakta olup söz konusu taşımacılık güzergâhı olarak yalnızca Kuzey Makedonya güzergâhı kullanılmaktadır. Hâlihazırda Kosova Demiryolları işletmesi olan Trainkos tarafından ticari mal ve konteyner taşımacılığı yapılmaktadır.

Kosova'nın denize kıyısı olmamakla birlikte denizyolu taşımacılığında Arnavutluk'un Dıraç ve Yunanistan'ın Selanik limanları ülkeye en yakın olması nedeniyle en çok kullanılan limanlardır. Ancak her iki liman üzerinden de gelen mallar, hâlihazırda demiryolu hatları bulunmaması nedeniyle kamyon taşımacılığı ile karayolu üzerinden taşınmaktadır.

Kosova'da 1 adet uluslararası havalimanı bulunmakta olup söz konusu havalimanı üzerinden de az da olsa havayolu taşımacılığı gerçekleştirilmektedir. Ülkemiz, Kosova'nın ülkeler itibariyle en çok ithalat yaptığı birinci ülke konumundadır. Türk Hava Yolları'nın Kosova'ya gerçekleştirdiği yolcu seferlerinde aynı zamanda mal taşımacılığına yönelik kargo hizmetleri de vermektedir. Havayolu üzerinden yılda yaklaşık 200 ton mal taşımacılığı yapılmakta olup söz konusu taşımacılığın yaklaşık %50'si (yıllık 100 ton) THY tarafından gerçekleştirilmektedir.

Kosova Altyapı Bakanlığı Yolcu ve Mal Taşımacılığı Genel Müdürlüğü'nden alınan bilgilere göre taşımacılık konusunda Kosova'nın 12 AB üyesi ülke ile işbirliği anlaşmalarının bulunduğu, 6 AB üyesi ülke ile teknik protokollerin yürürlükte olduğu bilgisi edinilmiştir.

Kosova'nın denize kıyısı olmadığından limanı bulunmamaktadır. Ancak, Arnavutluk Hükümeti ile yapılan anlaşma ile 1 Ekim 2022 tarihinden itibaren Dıraç şehrinde bulunan Dıraç limanında ve yine Arnavutluk'taki Porto Romano limanında Kosova hükümeti adına Gümrükleme ofisleri açılmış ve hizmet verilmeye başlanılmıştır. Kosova'nın toplam yüzey ölçümü 10.905 km² olup ülkenin küçük olmasından dolayı ülkede önemli lojistik veya ticaret merkezleri bulunmamaktadır.

Kosova'nın toplam nüfusu 1,6 milyon olup 500 bin kadar vatandaşı da yurt dışında ikamet etmektedir. Kosova diasporasının büyük bölümü Almanya, İsviçre, Avusturya gibi AB ülkelerinde yaşamakta olup bu durum ülkenin ticari rotalarını da etkilemektedir.

İthalat taşımacılığında ise en önemli ticari rotalardan birisi Türkiye'dir. Türk malları genellikle Bulgaristan üzerinden Kuzey Makedonya ve Kosova'nın Hani i Elezit sınır kapısından ülkeye giriş yapmaktadır. Deniz yoluyla gelen mallar ise, Kosova'nın güneyinde yer alan Morina sınır kapısından giriş yapmaktadır. AB ülkeleri ile olan ticarete ise ürünler ağırlıklı Sırbistan üzerinden Kosova'ya taşınmaktadır. Kosova'nın biri havalimanında olmak üzere toplamda 11 adet gümrük terminali bulunmaktadır.

Kosova'da Türk şirketlerimizin lojistik alanında yaşadığı önemli sorunlardan biri sigorta konusundadır. Kosova'nın siyasi nedenlerden ötürü uluslararası sigorta sistemine dâhil olamaması nedeniyle Türkiye'den Kosova'ya taşımacılık yapan araçlar Kosova geçişlerinde sigorta yapmak zorunda kalmaktadır.

Diğer bir sorun ise, Türkiye'den Kosova'ya yapılan ihracatta Kosova Gümrük Müdürlüğü'nün yabancı menşeli malların değerini, resmi faturada gösterilen değerinden daha yüksek belirleme yönünde temayül sergilemesidir. Bahse konu uygulama yalnızca ülkemiz ürünlerine yönelik olmamakla birlikte durumdan olumsuz etkilenen firmalarımız bulunmaktadır. Yeniden değerlendirme nedeniyle Türk menşeli ürünler için daha fazla gümrük vergisi KDV ödenmesi ve gümrükte fazladan zaman kaybı yaşanmasına neden olmaktadır.

Kosova üretim imkânları kısıtlı, ekonomisi ithalata dayalı bir ülke olması sebebiyle, tüketim ihtiyaçlarını büyük bir bölümünü ithalat yaparak karşılamakta olup, ihracatın ithalatı karşılama oranı %14,8'dir. Türkiye, Kosova'nın en fazla ithalat yaptığı ülke konumundadır. Bu açıdan bakıldığında, özellikle Türk ürünlerini taşıyan araçların büyük bir bölümünün ülkemiz araçları olduğu ve Kosova'nın ülkemiz lojistik firmaları için önem arz ettiği görülmektedir.

4.14 Dağıtım Kanalları

Kosova'da şirket kurarak piyasaya girmek için, Türkiye'de kurulu şirket ile organik bağa sahip Kosova'da yeni bir firma kurmak ve böylelikle ülkemizin sunduğu ihracat teşviklerinden yararlanmak, Kosova'da kiralanmış depo/mağazanın ve tanıtım giderlerinin yarısının devlet tarafından karşılanması sebebiyle ihracatçı firmaya pazara girişte maliyet avantajı sağlayacaktır.

Firmalarımız Kosova'da yeni bir firma kurabilecekleri gibi Türkiye'deki firmalarının bir şubesini de Kosova'da açabilmektedir. Kosova'da firma kurulumu açısından yerli/yabancı ayrımı yapılmadığı gibi, yurtdışına kar transferinde de herhangi bir engelle karşılaşmamaktadır. Kosova Şirket Kayıt Ajansı kayıtlarına göre, Kosova'da 2025 yılı Ocak ayı itibarıyla aktif 1.467 Türk firması faaliyet göstermektedir.

Firmalarımız, Kosova'da doğrudan şirket kurup faaliyete başlayabilecekleri gibi özellikle sektörde faaliyet gösteren yerli firmalara distribütörlük anlaşması ile veya yapı marketler aracılığıyla ürünlerini satma modelini uygulayabilmektedirler.

4.15 E-Ticaret (Sınır Ötesi E-Ticaret/E-Ihracat)

Kosova Telekom düzenleyicisinin verilerine göre, Kosova hanelerinin %90'ından fazlası düzenli olarak internet kullanmakta olduğu ve mobil internet kullanan bireylerin sayısı toplam mobil kullanıcıların %92,3'üne ulaşmıştır. Kosova bölgedeki en yüksek internet entegrasyon oranına sahip olsa da, e-ticaret sektörü yeni gelişmeye başlayan bir sektördür. Kosova'nın sınırlı mal ihracatı e-ticarete de yansımaktadır. Kosova'nın e-ticaret yoluyla ihracat potansiyeli, mevcut dijital altyapı ve genç nüfusuna rağmen çeşitli yapısal engeller nedeniyle sınırlıdır. Lojistik maliyetlerin yüksekliği, ödeme sistemlerindeki kısıtlamalar, düşük marka bilinirliği ve yasal engeller, e-ihracatın gelişimini engellemektedir.

4.15.1 Ülkedeki Pazaryerleri

Kosova nispeten küçük bir ülke olmasından dolayı demir çelik sektöründe faaliyet gösteren büyük firmaların ağırlıklı olarak Başkent Priştine'nin giriş ve çıkışlarında yoğunlaştıkları, bunun dışında ise Ferizaj, Prizren gibi şehirlerde daha büyük şirketlerin varlığı mevcuttur.

4.15.2 Özel Günler, Bayramlar v.b.

Kosova'da resmi tatiller aşağıdaki gibidir:

a) Yeni Yıl 1 ve 2 Ocak günleri

- b) Ortodoks Noel'i 7 Ocak
- c) Kosova Cumhuriyeti'nin Bağımsızlık Günü, 17 Şubat
- d) Ramazan Bayramı birinci günü
- e) Kosova Cumhuriyeti Anayasa Günü, 9 Nisan
- f) Katolik paskalyası, Pazartesi yortu günü
- g) Ortodoks paskalyası, Pazartesi yortu günü
- h) Uluslararası Emekçiler Günü, 1 Mayıs
- i) Avrupa Günü, 9 Mayıs
- j) Kurban Bayramı birinci günü
- k) Katolik Noel'i, 25 Aralık

olarak uygulanmaktadır. Söz konusu resmi tatil veya bayram günleri cumartesi veya pazar gününe rastlarsa pazartesi günü resmi tatil yapılmaktadır.

4.15.3 En Çok Kullanılan Sosyal Medya Platformları

Kosova'da en çok bilinen ve kullanılan sosyal medyada platformları (en çok takipçi sayısına sahip) Facebook, Instagram ve LinkedIn olup, buralar üzerinden şirketler tanıtım ve satışlarını gerçekleştirebilmektedir.

4.15.4 E-Ticaretteki Gümrük Vergileri ve Muafiyetleri

Kosova'da düşük değerli gönderiler belirli bir tutara kadar ithalat vergilerinden muaftır. Ancak bazı ürün grupları bu muafiyet kapsamına girmemektedir. Küçük Değerli Gönderiler: Kosova dışından doğrudan Kosova'daki bir alıcıya gönderilen ve toplam değeri 35 Euro'yu geçmeyen düşük değerli mallar, ithalat vergilerinden muaftır.

Gerçek Kişiler Arasındaki Gönderiler: Ticari olmayan ve bireysel kullanım amaçlı olmak kaydıyla, Kosova dışındaki bir gerçek kişiden Kosova'daki başka bir gerçek kişiye gönderilen ve toplam değeri 50 Euro'yu geçmeyen mallar ithalat vergilerinden muaftır. Değer sınırını aşan gönderilerde sadece sınır altındaki kısımdan muaftır.

Karar bağlantısı: https://dogana.rks-gov.net/SharedFolder/DocumentFiles/Vendimi%20i%20Ministrit%20nr%2001_492_27.05.2024%20lidhur%20me%20nenin%20374%20dhe%20377.pdf

4.15.5 E-Ticarete Yönelik Düzenlemeler

Bilgi Toplumu Hizmetleri Hakkında Kanun (Kanun No. 04/L-094), elektronik belgeleri kâğıt belgelerle eşdeğer kabul eder ve e-ticaret, e-bankacılık ve e-devlet gibi elektronik hizmetlerin

kullanımını kolaylaştırır. Ayrıca elektronik imzalar ve veri güvenliği konularını da düzenler. Yasa bağlantısı: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2811>

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (Kanun No. 06/L-034), satıcılar ile tüketiciler arasındaki mesafeli sözleşmeleri düzenler ve çevrimiçi işlemlerde tüketici haklarını güvence altına alır. Ürün bilgileri, fiyatlandırma ve sözleşmeden cayma hakkı gibi konularda açık bilgi verilmesini zorunlu kılar. Yasa bağlantısı: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=16551>

Elektronik Kimlik Tanımlama ve Güvenilir Hizmetler Hakkında Kanun (Kanun No. 08/L-022), Ocak 2022'den itibaren yürürlükte olup, elektronik kimlik tanıma yöntemlerini, elektronik imzaları, mühürleri ve zaman damgalarını düzenleyerek elektronik işlemlere yasal geçerlilik kazandırır. Yasa bağlantısı: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=51618>

Elektronik Haberleşme Hakkında Kanun (Kanun No. 04/L-109), elektronik haberleşme hizmetlerini denetler ve hizmet sağlayıcıların faaliyete başlamadan önce Elektronik ve Posta İletişimi Düzenleme Kurumu'na (ARKEP) bildirimde bulunmalarını şart koşar. Yasa bağlantısı: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2851>

4.15.6 E-Ticarete Yönelik Lojistik Hizmetleri (Hızlı kargo ve sipariş karşılama hizmetleri (fulfillment) sunan firmalar v.b.)

Hızlı Kargo ve Kurye Hizmetleri, Kosova'da "Posta Hizmetleri Hakkında Kanun" (Kanun No. 06/L-038) kapsamında düzenlenmiştir. Bu kanuna göre:

- Lisans Zorunluluğu: Hızlı kargo ve kurye hizmeti sunmak isteyen firmaların, Elektronik ve Posta İletişimi Düzenleme Kurumu'ndan (ARKEP) genel veya bireysel yetkilendirme alması gerekmektedir.
- Hizmet Standartları: Kurye hizmeti sağlayıcıları, gönderilerin alıcıya şahsen teslimini ve teslimatın imzayla belgelenmesini sağlamakla yükümlüdür. Ayrıca, teslimat süresi garantisi ve gönderi takibi gibi hizmetleri sunmaları beklenmektedir.

Sipariş Karşılama (Fulfillment) Hizmetleri kapsamında, Kosova'da fulfillment hizmetleri sunan firmalar, genellikle lojistik ve depo yönetimi alanında faaliyet gösteren şirketlerdir. Bu firmalar:

- Gümrük Mevzuatına Uyum: İthal edilen ürünlerin depolanması ve dağıtım süreçlerinde, Kosova Gümrük Mevzuatı'na uygun hareket etmeleri gerekmektedir. Özellikle, ithalat beyannameleri ve vergi yükümlülükleri konusunda dikkatli olunmalıdır.
- Tüketici Koruma: Fulfillment hizmetleri sunan firmalar, tüketici haklarını koruma amacıyla, ürünlerin zamanında ve hasarsız teslimatını sağlamakla yükümlüdür. Ayrıca, iade ve değişim süreçlerinde şeffaf ve adil bir politika izlemeleri beklenmektedir. Yasa bağlantısı: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=18419>

4.16 Tanıtım ve Pazarlama

Tanıtım ve pazarlama faaliyetleri 06/L-034 sayılı Tüketicii Koruma Yasası kapsamında düzenlenmiştir. İlgili yasa ve ilgili dijital pazarlama düzenlemelerine göre, tüketicilere yönelik reklam ve kampanyalarda yanıltıcı bilgiye yer verilmesi yasaktır; promosyon, indirim ve kampanyalar şeffaf

biçimde sunulmalı ve gerçek fiyat avantajları açıkça belirtilmelidir. E-posta, SMS ve sosyal medya gibi dijital kanallarla yapılan pazarlama faaliyetleri için tüketiciden önceden açık rıza (opt-in) alınması zorunludur. Elektronik tanıtımlarda hizmet sağlayıcının adı, adresi ve iletişim bilgileri görünür olmalı; ürün ya da hizmetin özellikleri, fiyatı, teslimat süresi ve iade hakkı hakkında eksiksiz bilgi sunulmalıdır. Ayrıca, e-posta bültenleri ve çevrim içi reklamlar için tüketiciye çıkış (opt-out) imkânı tanınmalıdır. Pazarlama faaliyetlerinde kullanılan kişisel veriler, Kosova'nın veri koruma mevzuatına uygun şekilde işlenmeli ve üçüncü taraflarla paylaşım ancak tüketicinin yazılı onayıyla gerçekleştirilmelidir.

4.17 Sektörde Tüketici /Alıcı Tercihleri ve Son Trendler

Kosova Cumhuriyeti Sanayi, Ticaret ve Girişimcilik Bakanlığı'nın Ekim 2023 tarihli "Kosova Metal İşleme Değer Zinciri" çalışmasına dayanarak derlenen bilgilere göre sektördeki alıcı tercihleri ve son trendlere aşağıda yer verilmiştir.

Kosova Vergi İdaresi (ATK) tarafından sağlanan üretim verilerine göre, metal sektöründe sürekli artan bir eğilim açıkça gözlemlenmektedir. Toplam işletme sayısı 1.176'ya ulaşmış ve sektörün kayıtlı pazardaki cirosu son beş yıl içinde iki kattan fazla artmıştır. Kosova'daki metal imalat sektörünün 2021 yılı itibarıyla yaklaşık 235 milyon auro değerinde olduğu, Kosova Vergi İdaresi'nden alınan bilgilere dayanarak hesaplanmaktadır. Bununla birlikte, metal sektöründeki aktif firma sayısı son yıllarda sabit kalmıştır.

Kosova'nın metal ürünleri ihracatı son beş yılda istikrarlı bir şekilde artmış, 2017 yılında yaklaşık 114 milyon Euro olan ihracat 2021 yılında 243 milyon Euro'ya ulaşarak iki kattan fazla büyümüştür. Bu artışta özellikle 2021 yılında yaşanan fiyat yükselişleri etkili olmuş, nominal ihracat yaklaşık %42 oranında artarken, reel ihracat (net ağırlık bazında) %21 oranında yükselmiştir. Aynı dönemde ithalat da 306 milyon Euro'dan 522 milyon Euro'ya çıkarak benzer bir artış eğilimi göstermiştir. Ancak 2018–2020 arasında ithalat büyümesi yavaşlamış ve 2020'de negatif büyüme kaydedilmiştir. 2021'de ise Covid-19 kaynaklı tedarik zinciri etkilerine rağmen ithalat %49'luk keskin bir artış yaşanmıştır. Reel veriler, 2021'deki ithalat artışının yalnızca %5 civarında kaldığını göstererek, ithalat fiyatlarının Kosova'nın ihracat fiyatlarına göre daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Bu göstergeler, sektörün yoğunluk bakımından geliştiğine ve verimliliğin arttığına işaret etmektedir.

Bakanlık çalışma bağlantısı: https://mint.rks-gov.net/desk/inc/media/5961650D-0EB8-4EA0-AEEC-FCC726962CCF.pdf?utm_source=chatgpt.com

4.18 Sektörde Vergiler (gümrük vergisi, katma değer vergisi, özel tüketim vergisi, ilave gümrük vergisi, anti damping vergisi v.b.)

Kosova'da metal sektöründe ithalat ve vergi uygulamaları, uluslararası ticaret politikaları ve yerel mevzuatla şekillenmektedir. CEFTA, AB ülkeleri, Büyük Britanya ve Türkiye ile serbest ticaret anlaşmaları kapsamında, bu ülkelerden ithal edilen metal ürünleri çoğunlukla gümrük vergisinden muaftır. Ancak, bu anlaşmalar dışında kalan ülkelere yapılan ithalatlarda sabit %10 oranında gümrük vergisi uygulanmaktadır.

İthal edilen tüm ürünler için %18 oranında Katma Değer Vergisi (KDV) tahsil edilmektedir. Bazı özel ürün gruplarında, özellikle enerji yoğun üretim süreçlerinden geçen ürünlerde, özel tüketim vergisi de uygulanabilir. Örneğin, petrol, tütün ve alkollü içecekler gibi ürünler bu vergiye tabidir. Kosova'nın Entegre Gümrük Tarifesi (TARIK), ürün bazında detaylı vergi oranlarını ve uygulama esaslarını belirlemektedir. Bu sistem, ithalatçıların ürünlerine uygulanacak vergi oranlarını önceden öğrenmelerine olanak tanır.

Kosova Gümrükler Müdürlüğü Kosova Entegre Gümrük Tarife Cetveli: <https://dogana.rks-gov.net/CustomsFee>

4.19 Varsa Sektöre Yönelik ve Genel Tarife Dışı Engeller

Kosova'da demir çelik sektöründe tarife dışı engel bulunmamaktadır.

5. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Fırsatlar (Örnek: artan talep, e-ticaretin yaygınlaşması, ülkemizle yapılan Serbest Ticaret Anlaşması v.b.)

Kosova'da son yıllarda artan inşaat sektörü yatırımlarına paralel olarak demir çelik sektöründeki talep artışı da artarak devam etmektedir. Özellikle 2019 yılında Türkiye ile Kosova arasında yürürlüğe giren Serbest Ticaret Anlaşması (STA) ile birlikte Kosova demir çelik sektörde ülkemizin payı %40'lara ulaşmıştır. Gerek STA ile gümrük vergilerinin bulunmaması gerekse coğrafi yakınlığı gereği ülkemizin Kosova pazarında varlığını artarak devam ettirmesindeki en önemli fırsatlardır. Diğer taraftan ihracatımızın artarak devam etmesindeki diğer önemli bir husus da tedarik zincirinde fiyat-kalite konularının dışında firmalar arasındaki güvenilirlik düzeyidir.

6. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Tehditler (Örnek: yoğun rekabet ortamı, korumacı politikalar, tüketici tercihlerinde farklılıklar, ekonomik dalgalanmalar, siyasi istikrarsızlık v.b.)

Kosova'da üretim genel anlamda kısıtlı olup, ülke ekonomisinin ithalata dayalı olması dolayısıyla birçok sektörde olduğu gibi demir çelik sektöründe de var olan üretim düşük seviyededir. Ayrıca, hammadde tedarik sıkıntısı ve artan hammadde maliyetleri, Kosova'daki metal sanayi sektörünün artan hızla gelişimi önündeki en önemli kısa vadeli sorunlardan birisi olmaya devam etmektedir. Son dönemdeki küresel gelişmelerle yakından bağlantılı olan artan tedarik ve nakliye maliyetleriyle karşı karşıya kaldıkları zorluklar da bilinmektedir. Son yıllardaki metallerin tedarik ve nakliye maliyetlerindeki artışlar, işlenmiş metal ürünlerinin fiyatlarında da önemli bir artışa neden olmuş ve bu durum, Kosovalı metal işleme şirketlerini doğrudan etkilemiş ve bölge pazarındaki rekabet gücünü zayıflatmıştır.

Sektörün gelişimi olumsuz etkileyen diğer faktörler; metal sektöründeki üretimin çoğunun mikro ve küçük işletmeler hakimiyetinde olması, üretilen ürünlerin büyük bir çoğunluğunun katma değerinin sınırlı olması, sektörün uluslararası gelişmelere ve dış taleplere doğrudan bağımlı olması, şirketlerin teknolojik gelişmeye kısmen kapalı olması, kalifiyeli personel bulma sıkıntısının artarak devam etmesi, firmaların kurumsallık seviyesinin düşük olmasıdır.

Ayrıca, nitelikli işgücünü yeterince sağlayamadığı ve sektörde kalifiye çalışan sıkıntısının günden güne arttığı, özellikle 01.01.2024 tarihi itibarıyla Kosova vatandaşlarının AB'ye vizesiz seyahat hakkını elde etmesi ile birlikte genç ve kalifiye nüfusun göçü ile birlikte diğer birçok sektörde olduğu gibi demir ve çelik sektöründe de personel istihdamında daha fazla sıkıntılar yaşandığı bilinmektedir.

Diğer taraftan, Kosova 2008 yılında bağımsızlığını ilan eden Avrupa'nın en genç ülkesidir. Bağımsızlığını ilan etmiş olmasına rağmen halen birçok ülke tarafından resmi olarak tanınmamaktadır. AB üyesi 5 ülke tarafından resmi olarak tanınmayan Kosova, Birleşmiş Milletler üyesi de değildir. Ülkenin Dünya Ticaret Örgütü'ne de üye olmamasından kaynaklı olarak istatistiki verilere erişim konusunda ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır. Kosova ekonomisine ve sektörlerle ilişkin detaylı verilerin bulunmaması ve ekonomideki yüksek kayıt dışılık düzeyi, metal sektörünün genel büyüklüğünün ve performansının doğru bir şekilde değerlendirilmesini zorlaştırmaktadır.

7. Demir ve Çelik Sektöründe İhracatın Artırılması için Firmalara Öneriler

Diğer ülkelerde olduğu gibi Kosova'da da fiyat, ürüne duyulan güven, marka, kalite, paketleme, reklam ve interaktif pazarlama satışı etkileyen ana faktörler arasındadır. Demir çelik sektöründe ise ihracatın artarak devam etmesinde en önemli faktör kaliteli ürünün uygun fiyata pazarlanması ve teslimat süresinin hızlı olmasıdır.

Ayrıca, ülkemizden gerçekleştirilecek sektörel ticaret heyetleri veya doğrudan şirketler tarafından gerçekleştirilen ülke ziyaretleri çerçevesinde yerli firmalar ile yapılan B2B görüşmelerinin veya saha ziyaretlerinin de ihracatımızın artmasına doğrudan etki etmektedir. Diğer taraftan, ülke ziyaretleri çerçevesinde Kosova'da faaliyet gösteren etkin ticaret odaları ile de görüşülmesinde fayda olduğu değerlendirilmektedir.

8. Belirtilmesinde Fayda Görülen Diğer Hususlar

Tüketim ve tüketim malları ithalatı yıldan yıla artış göstermekte olup, tüketicinin ürün tercihinde sadece fiyat değil aynı zamanda kalite değerlendirmesi de önem kazanmaktadır.

Ülkemiz İhracat Destekleri Mevzuatları kapsamında, şirketler ile işbirliği kuruluşlarının yurt dışına yönelik pazara giriş stratejileri ile eylem planlarının oluşturulabilmesi amacıyla satın alınan sektör, ülke veya marka odaklı rapor giderleri %50 oranında desteklenmektedir.

Kosova'da son yıllarda artan kişi başına milli gelire paralel olarak tüketim ve tüketim malları ithalatı hızla artmaktadır. Tüketicinin ürün tercihinde fiyat ve kalite değerlendirmesi önem kazanmaktadır.

Ülkeye giren ithal malların kalite ve sağlık standartlarına uygunluğu ve risk analizleri yönünden değerlendirme yapılmaktadır. Tüketicilerin kalite konusundaki hassasiyeti de dikkate alınarak ülkeye ihraç edilecek ürünlerin kalite ve sağlık standartlarına uygunluğu üzerinde önemle durulması gereken bir konudur.

Ürünlerin kalite koşullarının yanı sıra, satış sonrası hizmet ve ürün garantisi sağlanması da, diğer birçok pazarda olduğu gibi Kosova piyasasında da ihracatçılarımızın üzerinde önemle durması gereken bir husus olarak değerlendirilmektedir.

Bölgede güçlü olan Alman, Makedon ve Arnavut firmaların Kosova'daki yüksek piyasa payları göz önünde bulundurularak, ihracatçılarımızın Kosova pazarına giriş konusunda mevcut rekabeti de dikkate alarak, uzun vadeli hedeflerle pazara girme çalışmaları yapmaları tavsiye edilmektedir.

İhracatçı firmalarımızın Kosova piyasasına mal satışlarında çoğunlukla alıcı ile bir satış sözleşmesi imzalanmamakta, ticaret daha çok konsinye usulde yapılmaktadır. Bu şekilde yapılan satışlarda, paranın tahsili aşamasında zaman zaman sorun yaşanmaktadır. Bu durumda, çoğu zaman hukuki yollarla çözüm arayışına gidilmektedir. Kosova'da avukatlık ücretleri ile mahkeme masrafları yüksek olup, mahkeme sürecinin yavaş işlemesi nedeniyle ticari sorunların çözümü zaman almaktadır. Ayrıca, mahkemenin lehte neticelenmesi halinde dahi borçlunun mal varlığını başkalarına devirle karşı karşıya kalınarak, alacak tahsil edilememektedir. Dolayısıyla, ihracatçılarımızın ileride zor durumda kalmamaları açısından ticari ilişkilerini, satış sözleşmesi yoluyla ve akreditifle ödeme şeklinde yürütmeleri tavsiye edilmektedir.

Amerikan Ticaret Odası ve Kosova Ticaret Odası içinde oluşturulan Tahkim Kurulları firmalar arasında ihtilafları çözmeye yetkili kılınmıştır. Mahkemeye gitmeden Tahkim Kurullarına başvurularak firmalar arasındaki ihtilafların çözümü mümkün hale getirilmiştir. Ancak Tahkim Kurullarının bu hizmetlerinden yararlanabilmek için ticari sözleşmelere uyuşmazlık çıkması halinde uyuşmazlığın çözümü için adı geçen Tahkim Kurullarına başvurulacağı ibaresi eklenmelidir. Tahkim Kurulları mahkemeden çok daha kısa bir sürede karar vermekte ve maliyeti ise mahkeme maliyetlerinin üçte biri kadar olmaktadır. Tahkim Kurullarının kararları kesindir ve temyizi mümkün değildir.

Ayrıca, 21 Ocak 2022 tarihinde Kosova Cumhuriyeti Meclisi ticaret alanında hukuk süreçlerinin iyileştirilmesi amacıyla Ticaret Mahkemesi ihdas edilmesi kararını onaylamıştır. 1 Ağustos 2022 tarihinde resmen hizmet vermeye başlayan Ticaret Mahkemesi, ticari, ekonomik ve mali nitelikteki konulara bakacak olup, birinci ve ikinci derece olmak üzere iki daireden oluşmaktadır.

Ülke birçok ürün grubunda net ithalatçı durumundadır. Kosova pazarına girmeyi düşünen firmalarımız açısından inşaat malzemeleri, otomotiv ve yan sanayii, tekstil ve giyim, ev tekstili ürünleri önemli sektörler olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, ülkede büyüyen sektörlerden olan inşaat (yol inşa, konut yapımı) ve enerji sektörlerinin de ülkemiz firmaları tarafından değerlendirilebileceği, özellikle konut, alt yapı projelerinin müteahhitlik firmalarımız için potansiyel arz ettiği düşünülmektedir.

9. Genel Değerlendirme

Kosova'da demir çelik sektörünün gelişimine doğrudan katkı sunabileceği değerlendirilen husus arasında; sektöre ilişkin birliklerin veya derneklerin güçlendirilmesi, şirketler düzeyinde inovasyon ve teknolojiyi teşvik etmek, ürün verimliliğini artırıcı ve üretim maliyetlerini düşürücü kararlar almak, özellikle ihracatçıları desteklemeye yönelik teşvik mekanizmalarının kurulması gibi adımlar atılmasının sektörün büyümesine doğrudan etkisinin olacağı değerlendirilmektedir. Sektörde gerekli adımların atılarak çalışmalara devam edilmesi halinde, yerli üreticilerin uzun vadede rekabet gücünü önemli ölçüde artırmasına ve gelecekte doğabilecek olumsuzluklara daha hazır olmalarını sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Kosova'daki özel sektörün faaliyetlerini uluslararası pazarlarda daha çok yer almasına yönelik çeşitli destek programları da bulunmaktadır (KIESA'nın sağladığı kurumsal desteklerin yanı sıra). Özellikle ürünlerin ihracatının gerçekleştirilmesinde sertifikasyon konularında, kapasite artırımı ve firmalara danışmanlık konularında destek olunmaktadır.

Kosova’da metal imalat sektörü son yıllarda birçok olumlu gelişme gösterse de hala kırılgan bir durumda olduğu ve sektörün ciddi bir dönüşüm içerisinde olduğu gözlenmektedir. Bu değişimler birçok fırsatı getirmekle birlikte komşu ülkelerdeki sanayi üretkenlikteki daha hızlı değişim Kosova’daki metal sektörü için dikkat çekici diğer bir husus olarak görülmektedir.

Kosova son yıllarda yabancı yatırımcıların giderek daha fazla ilgisini çeken, daha fazla uluslararası firmanın tedarik zincirinde yerel firmalar ile birlikte faaliyetlerini yürüttükleri bir ülke konumundadır. Demir çelik sektöründe hammadde ve nakliye maliyetlerinin son yıllarda artması, Kosova’da üretilen çoğu ürünün üretim maliyetlerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Son olarak, Kosova demir çelik sektöründe potansiyel barındıran bir ülke olduğu ve gelecek dönemde sektöre ilişkin yatırımların ve üretim hacminin de artarak devam edeceği tahmin edilmektedir.

10. Yararlı Adresler

T.C. Priştine Büyükelçiliği
Adres : Ismail Qemajli No:59 Arberia-Priştine
Tel : 00 383 38 226 044
Faks : 00 383 38 226 031
Web : <http://pristine.be.mfa.gov.tr/>
E-mail : embassy.prishtina@mfa.gov.tr

T.C. Priştine Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği
Adres : Imzot Nike Prella No:42 Ulpiana-Priştine
Tel : 00 383 38 554 699
Faks : 00 383 38 554 688
E-mail : pristina@ticaret.gov.tr

Türkiye İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) Kosova Ofisi
Adres : Edvard Lir No: 4 Arberia Priştine
Tel : 00 383 38 234 454
E-mail : pristine@tika.gov.tr

THY Türk Hava Yolları
Adres : Rr. Fehmi Agani Nr:32 Priştine
Tel : 00 383 38 240 600
00 383 38 240 800

Kosova Türkiye Ticaret Odası
Adres : Imzot Nike Prella No:42 Ulpiana / Priştine
Tel : 00 383 38 550 100
Web : www.kt-to.org
E-mail : info@kt-to.org

Kosova Ekonomi Odası
Adres : Nëna Terezë Street 20 Priştine
Tel : 00 383 38 224 299
Faks : 00 383 38 180 307

Web : www.oek-kcc.org
E-mail : info@oek-kcc.org

Kosova Dışişleri Bakanlığı
Nena Tereze Hükümet Binası Priştine
Tel : 00 383 38 213 963
Faks : 00 383 38 213 985
Web : <https://mfa-ks.net/>
E-mail : mfa@rks-gov.net

Kosova Maliye, Çalışma ve Transferler Bakanlığı
Adres : Mother Teresa Str. Hükümet Binası Priştine
Tel : 00 383 38 200 34 339
Web : <https://mf.rks-gov.net/>
E-mail : kabineti.mf@rks-gov.net

Kosova Sanayi, Girişimcilik ve Ticaret Bakanlığı
Adres : Lagjja e Spitalit, rr."Muharrem Fejza" p.n, Priştine
Tel : 00 383 38 512 059
00 383 38 512 133
Web : <https://mint.rks-gov.net/>
E-mail : zkip.mti@rks-gov.net

Kosova Eğitim ve Bilim Bakanlığı
Adres : Agim Ramadani Priştine
Tel : 00383 38 213 327
Web : <https://masht.rks-gov.net/>
E-mail : Gezim.Berisha@rks-gov.net

Kosova Çevre, Mekansal Planlama ve Altyapı Bakanlığı
Eski Germija Binası Priştine, 10000
Tel : 00 383 38 200 32 004
Faks : 00 383 38 200 32 041
Web : <https://www.mit-ks.net/>
E-mail : mi.info@rks-gov.net

Kosova Gümrük İdaresi
Adres : Prishtinë, Kosovë
Tel : 00 383 38 548 788 -540 350
Faks : 00 383 38 542 411- 542 065
Web : <https://dogana.rks-gov.net/>
E-mail : info@dogana-rks.net

Kosova İstatistik Ajansı
Adres : Zenel Salihu No: 4 Priştine
Tel : 00 383 38 200 31 129
Web : <http://ask.rks-gov.net/>
E-mail : infoask@rks-gov.net

Dünya Bankası Kosova Ofisi

Adres : Rr. Prishtine – Fushe Kosove / Priştine
Tel : 00 383 38 224 454
Faks : 00 383 38 224 452
Web : <https://www.worldbank.org/en/country/kosovo>
E-mail : pic-kosovo@worldbank.org

Kosova Yatırım Teşvik Ajansı
Adres : Lagjja e Spitalit, rr."Muharrem Fejza" p.n, Priştine
Tel/Faks: 00 383 38 200 36 542
Web : <https://kiesa.rks-gov.net/>
E-mail : info.kiesa@rks-gov.net

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (OSCE)
Tel : 00 383 38 500 162; 240 100
Faks : 00 383 38 240 711

Kamu İhale Düzenleme Komisyonu
Adres : Nderresa e ish Germise Zona B Priştine
Tel : 00 383 38 213 709
Web : <https://e-prokurimi.rks-gov.net/>
E-mail : regullat.krpp@rks-gov.net

11. Kaynakça

Kosova Gümrük Müdürlüğü; <https://dogana.rks-gov.net/>
Kosova İstatistik Ajansı; <https://ask.rks-gov.net/>
Kosova Sanayi, Girişimcilik ve Ticaret Bakanlığı; <https://mint.rks-gov.net/>
Kosova Yatırım ve İşletme Destek Ajansı; <https://kiesa.rks-gov.net/>